

แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมือง
สำหรับนักศึกษาวิทยาลัยช่างศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
Instructional Guideline to Enhance Citizens for Students Bachelor
of College of Fine Arts, Bunditpatanasilpa Institute

ทวีวัฒน์ จิตติเวทย์กุล

Taweewat Jittiwetkul

วิทยาลัยช่างศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

College of Fine Arts, Bunditpatanasilpa Institute

E-mail: taweewatgm@gmail.com

Received April 9, 2021; Revised May 11, 2021; Accepted July 5, 2021

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบความเป็นพลเมืองของนักศึกษา 2) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในบริบทวิทยาลัยช่างศิลป์ และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษา วิทยาลัยช่างศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากเอกสาร และเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือการวิจัย คือ การสัมภาษณ์และการประชุมสนทนากลุ่ม จัดระเบียบข้อมูลอย่างเป็นระบบด้วยการอ้างอิงทฤษฎี วิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหา สรุปผลวิจัยแบบบรรยายเชิงพรรณนา รับรองผลการวิจัยโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา ผลวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบความเป็นพลเมืองของนักศึกษา คือ มีความเคารพ ประกอบด้วย – มีความเข้าใจหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย – มีเหตุผล ยอมรับความเห็นต่าง – ความรับผิดชอบตนเองและสังคม – ความปรารถนาดีต่อสังคมมีจิตสาธารณะ – เคารพสิทธิส่วนบุคคล – เคารพกฎหมาย 2) สภาพการจัดการศึกษาในบริบทวิทยาลัยช่างศิลป์ คือ ให้เรียนรู้จากปัญหาสอนเสริมด้วยโครงงาน แลกเปลี่ยนอย่างสร้างสรรค์ ให้อิสระตามสมควรแก่นิสัยและ 3) แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมือง คือ แนวทางการสอนแบบช่างศิลป์ หรือ CHANGSIL GUIDELINES ซึ่งเป็นองค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัยนี้ ประกอบด้วย Ch: Character education คุณลักษณะศึกษา A: Activate กระตุ้นตามนิสัย N: Nature การสอนสอดคล้องธรรมชาติผู้เรียน G: Gimmick สร้างจุดจดจำ SIL: Silapa เน้นความหลากหลายตามสไตล์ของผู้เรียน

คำสำคัญ: ความเป็นพลเมือง; แนวทางการสอน; การจัดการเรียนการสอน

ABSTRACT

The purposes of this study were (1) to study the citizenship composition of students; (2) to study teaching conditions at the College of Fine Arts context that strengthen students' citizenship; and (3) to propose teaching guidelines for students College of Fine Arts Bunditpatanasilpa Institute for citizenship. This study was a qualitative research. Collect information from documents primary data section conduct interviews with key informants from a specific selection. The instrument for collecting data was interview and group discussion. Organize information with theoretical references. Analyze content and summarize descriptive research results. Presenting teaching qualified to certify research results. The research results were found as follows:

1 Student citizenship component was respect: has the following meanings – understand the principles of democracy – accept different opinions – Self and social responsibility – Volunteer – Respect individual rights and – Respect the law.

2 Educational management in the context of the College of Fine Arts consists of learning from the problem, project-based teaching, creative exchange of knowledge, and the freedom of learning according to the habits.

3 The appropriate teaching and learning Guidelines were: CHANGSIL teaching method. Research findings were teaching management CH-A-N-G-SIL GUIDELINES. That comes with Ch: Character education, A: Activate, N: Nature teaches the nature of the learners, G: Gimmick has a point to remember, and SIL: Silapa is diversified according to the students' style.

Keywords: Citizenship; Study guidelines; Guidelines for teaching and learning

บทนำ

อำนาจสูงสุดในการปกครองของประเทศไทยตามหลักการมีการเปลี่ยนผู้รับผิดชอบการใช้ อำนาจมาเป็นของประชาชนตั้งแต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบ ประชาธิปไตยในปี พ.ศ. 2475 ส่งผลให้ประชาชนทั่วไปมีโอกาสบริหารจัดการอำนาจการปกครอง ตนเอง ถือว่าเป็นการปกครองระบบสุดท้ายที่ผืนหลักการธรรมชาติ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ประชาชน เจ้าของอำนาจจะต้องมีคุณลักษณะความเป็นพลเมือง (Citizenship) เพื่อพัฒนาระบอบประชาธิปไตยให้ ประสบความสำเร็จที่ไม่ใช่เพียงการเรียกร้องให้มีรัฐธรรมนูญที่ดีเท่านั้น แต่ประชาชนต้องมีคุณลักษณะ ความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยด้วย เพราะอำนาจปกครองสูงสุดของประชาชนนั้น สามารถกำหนดสิทธิหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเคารพกันและกัน และใช้กฎกติกา

ในการแก้ปัญหาตามวิถีประชาธิปไตยที่พลเมืองต้องเป็นสมาชิกของสังคมที่มีอิสรภาพ พึ่งตนเองได้ ใช้สิทธิเสรีภาพควบคู่กับความรับผิดชอบ เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เคารพความแตกต่าง เคารพหลักความเสมอภาค เคารพกติกา ไม่แก้ปัญหด้วยความรุนแรง ตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ร่วมรับผิดชอบต่อสังคม มีจิตสาธารณะ และกระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบหรือร่วมขับเคลื่อนสังคมและแก้ปัญหาสังคมในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ในครอบครัว ชุมชน สังคมจนถึงระดับประเทศ ระดับอาเซียน และระดับประชาคมโลก (วรการณ สามโกเศศ, 2554)

คำว่า “พลเมือง” ตามความหมายในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ออนไลน์) หมายถึง ประชาชน, ราษฎร, ชาวประเทศที่มีความสำคัญในการปกครอง ส่วนคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเป็นความคาดหวังของสังคมว่าจะสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ของประเทศได้ เพราะมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ความรับผิดชอบต่อตนเองและพึ่งตนเองได้ เคารพหลักความเสมอภาค เคารพสิทธิตนเองและผู้อื่น ยอมรับความแตกต่าง เคารพกติกาและกฎหมาย และมีความรับผิดชอบต่อสังคม (ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2559) ความเป็นพลเมืองเป็นสภาวะทางสังคมของประชาชน ตัวอย่างแนวทางส่งเสริมประชาชนให้มีความเป็นพลเมืองของต่างประเทศคือ ใช้ระบบการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education) ระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพจะทำให้ประชาชนมีบทบาทในการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น (ถวิลวดี บุรีกุลและคณะ, 2555) ส่วนการส่งเสริมความเป็นพลเมืองให้กับประชาชนนั้น เป็นหน้าที่หลักของสถาบันการศึกษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (ชม สวาทพัตร, 2561) ที่ปรากฏอยู่ในโอกาสต่าง ๆ อาทิ

“การศึกษาเป็นเรื่องใหญ่และสำคัญยิ่งของมนุษย์ คนเราเมื่อเกิดมาก็ได้รับการสั่งสอนจากบิดามารดา อันเป็นความรู้เบื้องต้น เมื่อเจริญเติบโตใหญ่ขึ้น ก็เป็นหน้าที่ของครูและอาจารย์สั่งสอนให้ได้รับวิชาความรู้สูง และอบรมจิตใจให้พร้อมด้วยคุณธรรม เพื่อจะได้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติสืบไป”

พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร
วันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2505

“...งาน ด้านการศึกษาเป็นงานสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของชาติ เพราะความเจริญและความเสื่อมของชาตินั้นขึ้น อยู่กับการศึกษาของพลเมืองเป็นข้อใหญ่ จึงต้องจัดการศึกษาให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น...”

พระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ณ วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร
วันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2512

"การให้การศึกษาถือว่าเป็นการให้สิ่งสำคัญที่สุด เพราะเป็นการหล่อหลอมวางรูปแบบให้แก่
อนุชน ทั้งทางความรู้ความสามารถ ทั้งทางจิตวิญญาณ ผู้มีหน้าที่ให้การศึกษาทุกตำแหน่งหน้าที่ จึงมี
ความรับผิดชอบอย่างยิ่งต่อชาติบ้านเมือง ในการสร้างพลเมืองที่ดี..."

พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2520

"...การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติและ
คุณธรรมของบุคคล สังคมและบ้านเมืองใดให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วน ล้วนพอเหมาะ
กันทุกๆ ด้านสังคมและบ้านเมืองนั้น ก็จะมีพลเมืองมั่นคงของประเทศชาติไว้ และพัฒนาให้ก้าวหน้า
ต่อไปได้โดยตลอด..."

ความตอนหนึ่งในพระบรมราโชวาทพระราชทานแก่ครูและนักเรียนที่ได้รับพระราชทานรางวัล

วันจันทร์ที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2524

นอกจากนั้นในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ยังได้
กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของประเทศไทยไว้ว่า ต้องสร้างกระบวนการ
เรียนรู้ เพื่อความเจริญของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสาน
ทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ การจัด
สภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อ
พัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม
และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่ง
ปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคม การเมืองการปกครองระบอบ
ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีหลักสูตรส่งเสริมความเป็นไทย ความเป็นพลเมือง
ที่ดีของชาติ มีความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย
และภูมิความรู้อันเป็นสากล มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน
สังคม ประเทศชาติ และสังคมโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) ซึ่งวิทยาลัยช่างศิลป์ สถาบันบัณฑิต
พัฒนศิลป์ เป็นสถาบันการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจความหมายและ
ความสำคัญของความเป็นพลเมือง รู้จักบทบาทหน้าที่ มีคุณธรรมจริยธรรม มีแนวทางดำเนินชีวิตที่
พอเพียงและรับผิดชอบต่อสังคม ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้าใจหลักการปกครอง
แบบประชาธิปไตย มีส่วนร่วมทางการเมือง มีความตระหนักและจิตสำนึกความเป็นไทย มีจิตอาสาและ
จิตสาธารณะ เพื่อการเป็นพลเมืองที่ดีและมีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลก ซึ่งสอดคล้องกับ
หลักการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย

ด้วยความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองเพื่อสร้างเสริมระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขของไทยให้มีความก้าวหน้าและมั่นคง รวมทั้งเป็นการส่งเสริมผู้เรียนให้เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ เป็นพลังพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติดังกล่าว จึงจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องทราบองค์ประกอบความเป็นพลเมือง สภาพการจัดการศึกษาในบริบทของสถานศึกษา รวมทั้งมีแนวทางจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองให้กับนักศึกษา ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาองค์ประกอบและนำเสนอแนวทางสำหรับประยุกต์ใช้ในหน่วยงาน สถาบันการศึกษา องค์กร ชุมชนและประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบความเป็นพลเมืองของนักศึกษา วิทยาลัยช่างศิลป์
2. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในบริบทวิทยาลัยช่างศิลป์
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองของนักศึกษา วิทยาลัยช่างศิลป์

การทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประกอบในงานวิจัยนี้โดยสังเขป มีดังนี้

แนวคิดการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในทัศนะของ Anderson (1997) เห็นว่าเป็นกระบวนการออกแบบการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งเพื่อให้บรรลุผล ประกอบด้วยหลักการ แนวคิดทฤษฎี พื้นฐาน วัตถุประสงค์และข้อมูลอื่น ๆ ที่สนับสนุนให้การใช้รูปแบบการเรียนการสอนประสบความสำเร็จ ส่วน Joyce & Weil (2011) อธิบายว่าเป็นแบบแผนหรือแนวทางของผู้สอนที่นำไปใช้จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ความรู้ ทักษะ ค่านิยม วิธีการคิด และวิธีการแสดงออกในการเรียนรู้ของตนเอง และทิสนา แหมมณี (2551) อธิบายรูปแบบการสอนว่า เป็นสภาพและลักษณะที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญที่จัดไว้อย่างเป็นระเบียบ ตามปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือความเชื่อต่าง ๆ ประกอบด้วยขั้นตอน วิธีสอน และเทคนิคการสอนที่ช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปตามแนวคิดที่ยึดถือ และทำให้การสอนบรรลุวัตถุประสงค์ได้

สรุปรูปแบบการเรียนการสอนเป็นการจัดองค์ประกอบการเรียนรู้ให้เป็นระเบียบแบบแผน ตามแนวคิดที่ผู้จัดมีความเชื่อถือ และพิสูจน์ได้ว่าจะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้ ซึ่งในงานที่ศึกษานี้ได้ดำเนินการและนำเสนอผลการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะความเป็นพลเมือง

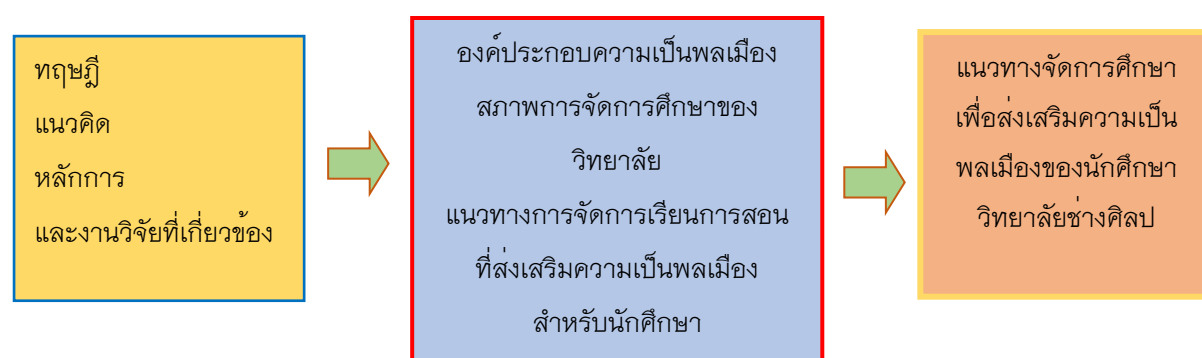
แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง ภาณุ ใจสมัคร (2559) อธิบายว่า เมื่อประชาชนในสังคมใดเป็นพลเมือง สังคมนั้นก็จะเป็นประชาสังคม (Civil Society) หมายถึง สังคมที่ประกอบด้วยพลเมืองจะมี

ผู้ที่เอาใจใส่ในความเป็นไปและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของสังคม ส่วน เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2540) อธิบายเพิ่มเติมว่า สมาชิกของระบอบประชาธิปไตยต้องมีความภูมิใจในความเป็นพลเมืองของตน พลเมืองเป็นผู้ที่มีศักดิ์ศรี มีความเท่าเทียมกับผู้อื่น พลเมืองเป็นผู้ที่ไม่ปรารถนาจะไปครอบงำใครและ ไม่ต้องการให้ใครมาบังคับหรืออุปถัมภ์ค้ำจุน เพราะฉะนั้นความเป็นพลเมือง จึงเกี่ยวข้องกับสิทธิ เสรีภาพ บทบาทการมีส่วนร่วมของสมาชิกในสังคม ถือเป็นหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ความเป็นพลเมืองจึงเป็นคุณลักษณะที่ต้องสร้าง ส่งเสริม หรือพัฒนาให้เกิดขึ้นกับสมาชิกของสังคมทุกคน

สรุปจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยเป็น ระบอบการปกครองระบบสุดท้ายที่เกิดขึ้นจากความต้องการอย่างผืนธรรมชาติของผู้ที่มีกำลังด้อยกว่า ที่แสดงออกถึงความต้องการมีส่วนร่วม ต้องการให้ผู้มีอำนาจที่เข้มแข็งกว่าจัดสรรแบ่งปันอำนาจให้ โดยผู้ที่มีคุณลักษณะในการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางการเมืองการปกครองนั้นเรียกว่า พลเมือง และไม่ใช้ สมาชิกทุกคนจะมีคุณลักษณะความเป็นพลเมือง เพราะความเป็นพลเมืองนั้นต้องใช้กระบวนการกล่อม เกลาทางสังคม โดยสถาบันหลักที่สำคัญในการพัฒนาประชาชนให้เป็นพลเมืองคือสถาบันทาง การศึกษา ดังนั้นการศึกษาองค์ประกอบ สภาพการจัดการศึกษา และแนวทางจัดการศึกษาที่ส่งเสริม ความเป็นพลเมือง จึงมีความสำคัญและจะเป็นประโยชน์ต่อระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยใน ประเทศไทยต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีวิทยาการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มุ่งศึกษาองค์ประกอบ สภาพและเสนอแนวทางจัดการ เรียนการสอนที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษา ไม่ได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานการทดสอบ สมมติฐาน และนัยสำคัญทางสถิติ การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยจึงเสนอเป็นแนวทางการศึกษา อย่างกว้าง ๆ เท่านั้น ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ดำเนินการศึกษาเพื่อให้ทราบองค์ประกอบความเป็นพลเมือง สภาพการจัดการศึกษาในบริบทวิทยาลัยช่างศิลป์ และนำเสนอแนวทางจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษา ใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากเอกสาร ส่วนในภาคสนาม ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลและตีความสร้างบทสรุปผลการวิจัย นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาประเมินและรับรองผลก่อนเผยแพร่ผลการวิจัย เลือกระเบียบวิธีวิจัยโดยมีกระบวนการค้นคว้าวิจัยกระแสทางเลือก (Alternative Research paradigm) ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีเป้าหมายเพื่อเรียนรู้กระบวนการและปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับสังคมตามสภาพความเป็นจริง (ชาย โพธิ์สิตา, 2559) เน้นศึกษาข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อตอบคำถามวิจัยด้วยวิธีการที่ยืดหยุ่นตามสถานการณ์ นักวิจัยทำหน้าที่เป็นเครื่องมือวิจัยชิ้นสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยวิธีการที่แตกต่างจากงานวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้งานวิจัยบรรลุเป้าหมายในการทำความเข้าใจ ความจริงเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับส่งเสริมความเป็นพลเมืองของนักศึกษาให้ปรากฏ องค์ประกอบของการดำเนินการวิจัย มีดังนี้

1) ขอบเขตและขั้นตอนการศึกษา

เนื้อหาของการวิจัยนี้ส่วนหนึ่งอยู่ในเอกสารและอยู่ในงานวิจัยที่มีผู้ศึกษามาก่อนแล้ว แต่ข้อมูลการวิจัยที่สำคัญอยู่ที่ผู้ให้ข้อมูลหลักและอยู่ที่ประสบการณ์ของนักวิจัยด้วย เพราะการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นเป็นการวิจัยที่ทำในสถานการณ์ที่เป็นธรรมชาติ ใช้วิธีการศึกษาและเครื่องมือในเก็บข้อมูลที่หลากหลาย เครื่องมือที่สำคัญที่สุดคือนักวิจัยเอง (ปิ่นวดี ศรีสุพรรณ, ออนไลน์) เพราะนักวิจัยเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการเข้าไปพูดคุย การสัมภาษณ์ การสังเกต และการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและเชื่อถือได้ และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์วิจัย จึงเลือกใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งมาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง และจัดประชุมสนทนากลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 7 ราย นำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตีความสร้างบทสรุปเป็นข้อค้นพบการวิจัย ขั้นตอนดำเนินงานมี 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การรวบรวมเอกสาร เนื้อหา ทฤษฎีแนวคิดที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการสร้างเครื่องมือและเป็นกรอบในการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) เป็นการเตรียมตัวก่อนและระหว่าง การเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนเป็นข้อค้นพบ (findings) ที่ทำให้งานวิจัยมีความน่าเชื่อถือ (reliability) และมีความแม่นยำ (Validity)

ขั้นตอนที่ 3 นำข้อมูลที่ได้มาสร้างเครื่องมือในการสัมภาษณ์เชิงลึก และเตรียมเค้าโครงสรุปผลจากการศึกษาเอกสาร เพื่อใช้ในการจัดประชุมสนทนากลุ่ม

ขั้นตอนที่ 4 การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่คัดเลือกแบบเจาะจง จากผู้ที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และนำข้อมูลมาจัดประชุมสนทนากลุ่มย่อยเพื่อสรุปองค์ประกอบและแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษา

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ สังเคราะห์ จัดหมวดหมู่แนวคิดอย่างเป็นระบบ ศึกษาสร้างบทสรุปนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิด้านศึกษาเพื่อประเมินและรับรองผลวิจัยตามเนื้อหาที่ได้ทำการศึกษา

ขั้นตอนที่ 6 การนำเสนอบทสรุปงานวิจัยในเชิงพรรณนาอย่างมีระบบตรงตามประเด็นที่ศึกษาและสรุปผลวิจัยเป็นรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวิเคราะห์เนื้อหาการจัดการเรียนการสอนสร้างโดยผู้วิจัยเพื่อศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักพัฒนาจากข้อสรุปการวิจัยเอกสารนำมาจัดทำโครงสร้างแบบสัมภาษณ์ ตรวจสอบความถูกต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) และปรับปรุงและพัฒนาให้ครบถ้วนเหมาะสมตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูล

3) การหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ดำเนินการด้วยตนเองในด้านความถูกต้อง ครบถ้วนของข้อคำถามและตรงประเด็นตามวัตถุประสงค์ ตรวจสอบความถูกต้องของการพิมพ์ และตรวจสอบคำชี้แจงให้เข้าใจก่อนนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) เพื่อใช้วัดคุณลักษณะ พฤติกรรมและเนื้อหาสาระที่ต้องการอย่างถูกต้อง ครบคลุม มีประสิทธิภาพและถูกต้องตามความเป็นจริง (สมชาย วรภิเษมสกุล, 2554) โดยการพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์นั้นเลือกข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ส่วนที่มีค่าไม่ถึง 0.5 ถือว่าใช้ไม่ได้ต้องปรับปรุงแก้ไขใหม่ โดยใช้เกณฑ์พิจารณาให้คะแนน ดังนี้

+1 เมื่อมีความมั่นใจว่า ข้อถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

0 เมื่อมีความไม่มั่นใจว่า ข้อถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่

-1 เมื่อมีความมั่นใจว่า ข้อคำถามไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

4) ข้อพิจารณาด้านจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

เกี่ยวกับประเด็นจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ มีการเตรียมความพร้อมก่อนเก็บข้อมูลวิจัย โดยยื่นโครงการวิจัยเพื่อขอรับการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้พิจารณารับรอง สำหรับประเด็นเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แจ้งวัตถุประสงค์วิจัยก่อนการเก็บข้อมูลและเปิดเผยข้อมูลตามที่ผู้ให้ข้อมูลอนุญาตเท่านั้น รวมทั้งได้ขออนุญาตนำรูปภาพ และข้อความมานำเสนอในงานวิจัย ส่วนรายละเอียดของข้อมูลที่ไม่ได้รับการอนุญาตได้ทำการเก็บรักษาไว้เป็นความลับโดยไม่มีการเผยแพร่แต่อย่างใด

5) ข้อพิจารณาด้านการคัดลอกผลงานวิจัย

การดำเนินการวิจัยอาจเกิดกรณีการอ้างอิงที่ไม่ครบถ้วน จึงมีการตรวจสอบการดำเนินการเป็นระยะในแต่ละขั้นตอน คือ ศึกษาทำความเข้าใจนิยามของการคัดลอกผลงาน plagiarism อย่างชัดเจน ใส่ข้อความอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลอย่างถูกต้องตามรูปแบบที่กำหนด นำเสนอแนวความคิดและสำนวนของผู้วิจัยให้เห็นปรากฏเป็นที่ประจักษ์ และส่งโครงร่างไปตรวจสอบโดยใช้เครื่องมือตรวจสอบ plagiarism ที่ต้นสังกัดมีใบอนุญาต (license) อยู่ เพื่อความมั่นใจในสัดส่วนความซ้ำซ้อนของงานวิจัยที่ต้องไม่มากเกินไปที่หน่วยงานกำหนด

6) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บข้อมูล 2 ส่วน คือข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลภาคสนาม ดังนี้

ส่วนที่ 1 การเก็บข้อมูลจากเอกสาร เป็นข้อมูลทุติยภูมิที่มีผู้ศึกษาไว้ในแง่มุมและช่องทางต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์วิจัย อาทิ แนวคิดการจัดการเรียนการสอน แนวคิดความเป็นพลเมือง แนวคิดการพัฒนาการเรียนการสอน หลักการจัดการเรียนการสอนตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระดับอุดมศึกษา เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับอ้างอิงเป็นข้อค้นพบที่ทำให้งานวิจัยเกิดความน่าเชื่อถือและความแม่นยำ

ส่วนที่ 2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 คน ใช้การจดบันทึก การบันทึกเสียง และวิเคราะห์ข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัย แยกแยะจับประเด็น ตัดคำที่ไม่เหมาะสมและไม่เกี่ยวข้องออกไป จัดประชุมสนทนากลุ่มย่อย เพื่อสร้างบทสรุปและนำเสนอแนวทาง (Guidelines) การจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับส่งเสริมความเป็นพลเมืองของนักศึกษา

7) การวิเคราะห์ข้อมูล

รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและจากการศึกษาภาคสนาม นำมาวิเคราะห์ด้วยการจำแนกประเภทข้อมูลโดยไม่ใช้ทฤษฎี แต่ใช้ความรู้จำแนก วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน ตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือแบบอุปนัย ตีความสร้างบทสรุปจากข้อมูลที่เป็นรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่เห็นแล้วตีความ หากข้อสรุปได้ยังไม่ได้รับการตรวจสอบถือว่าเป็นสมมติฐาน หากยืนยันแล้วถือว่าเป็นข้อสรุป ถ้าข้อสรุปไม่ได้รับการยืนยัน เรียกว่าสมมติฐานชั่วคราว เช่น สมมติฐานที่ตั้งขึ้นจากข้อมูลเบื้องต้น จากนั้นจึงศึกษารวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม และสรุปข้อสรุปจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเอกสารนำมาจำแนก วิเคราะห์ ประมวลผลตามประเด็นที่กำหนดและนำผลสัมภาษณ์มาจัด Category ตามวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยพิจารณาประเด็นที่เป็นแบบแผนหลักจากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นย่อย ตีความสร้างบทสรุปข้อค้นพบและจัดทำข้อเสนอแนะการวิจัย

8) การรับรองและนำเสนอผลการวิจัย

การรับรองผลการวิจัย โดยใช้ผลการประเมินและรับรองคุณภาพงานวิจัยจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องด้านการศึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการสอน การวิจัย การบรรยาย และการทำงาน

ที่เกี่ยวข้อง ไม่น่ากว่า 10 ปี จำนวน 5 ราย สรุปผลการวิจัย นำเสนอผลวิจัยเพื่อเผยแพร่ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดไว้

ผลการวิจัย

1) องค์ประกอบความเป็นพลเมืองของนักศึกษา วิทยาลัยช่างศิลป์ ประกอบด้วย การมีความเข้าใจหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย อย่างมีเหตุมีผล ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างของบุคคลอื่น มีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและสังคม มีความปรารถนาดีต่อสังคม มีจิตอาสาช่วยเหลือกิจกรรมสาธารณะ เคารพในสิทธิส่วนบุคคล และเคารพกฎหมาย

2) สภาพการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในบริบทวิทยาลัยช่างศิลป์ จากผลการวิจัยพบว่า มีการสอนแบบใช้โครงงานร่วมกับกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้คุณลักษณะพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันจากปัญหาสังคม ปัญหาความขัดแย้ง ปัญหาการมีส่วนร่วมของพลเมือง และการสอนแบบอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่มีความแตกต่างกันเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หลักการประชาธิปไตย

3) แนวทางการจัดการเรียนการสอนสำหรับส่งเสริมความเป็นพลเมือง จากผลการวิจัยในครั้งนี้ คือ แนวทางจัดการเรียนการสอนที่ต้องการความเปลี่ยนแปลง ความเป็นอิสระไม่ยึดติดอยู่กับรูปแบบแต่คงไว้ซึ่งคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของสถานศึกษาและสอดคล้องคุณลักษณะผู้เรียน มีกิจกรรมที่กระตุ้นตรงตามนิสัยโดยไม่ย้อนแย้งธรรมชาติของผู้เรียนมากเกินไป สามารถปรับประยุกต์ได้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ มีจุดขายที่ขยายองค์ความรู้ได้ตามเนื้อหารายวิชาตามสไตล์ผู้เรียนศิลปกรรม

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า องค์ประกอบความเป็นพลเมืองของนักศึกษา วิทยาลัยช่างศิลป์ คือ มี-ความ-เคารพ ประกอบด้วย มีความเข้าใจหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย อย่างมีเหตุมีผล ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างของบุคคลอื่น มีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและสังคม มีความปรารถนาดีต่อสังคม มีจิตอาสาช่วยเหลือกิจกรรมสาธารณะ เคารพในสิทธิส่วนบุคคล และเคารพกฎหมาย ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดการศึกษามีกิจกรรมกล่อมเกลางานทางการเมืองสอดแทรกอยู่ในเนื้อหาของหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับ สุกรี สมอนา (2558) ที่ศึกษาความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโครงการโรงเรียนพลเมืองของสถาบันพระปกเกล้าพบว่า ความเป็นพลเมืองของนักเรียนเป็นมุมมองที่กว้างตามโลกทัศน์และประสบการณ์ทางสังคม เป็นลักษณะของคนที่ดีเรื่องดี ๆ และทำสิ่งดี ๆ ต่อส่วนรวมและชุมชน รับผิดชอบต่อตนเอง ทำตามหน้าที่ ปฏิบัติตามกฎหมาย และเคารพผู้อื่น ไม่คิดคดโกงหรือเอาเปรียบกัน และปฏิบัติตามกฎหมาย ไม่ละเมิดกฎหมายบ้านเมืองหรือกฎกติกาชุมชน ไม่

ละเมิดผู้อื่นแต่ให้การเคารพและให้เกียรติผู้อื่น ตระหนักถึงผลประโยชน์ส่วนรวม ใส่ใจและรับผิดชอบต่อบ้านเมือง

อภิปรายผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่าสภาพการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยช่างศิลป์ในปัจจุบันใช้กิจกรรมและโครงงานประกอบการเรียน ใช้ปัญหาเป็นฐานและใช้การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทั้งนี้เป็นเพราะการสอนเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองไม่ใช่เพียงแค่การนำเสนอเนื้อหาตามตำราเท่านั้น ต้องมีการประยุกต์ในภาคปฏิบัติให้เกิดความคิดเห็นตามความเป็นจริงด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของศราวดี วิสาพรหมและคณะ (2562) เรื่อง การวิเคราะห์การสร้างพลเมืองเพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยจากฐานราก: กรณีศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม ซึ่งพบว่า การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education) เป็นพื้นฐานสำคัญของการปกครองที่มั่นคงและมีเสถียรภาพ เพราะไม่ใช่เพียงแค่เสริมสร้างความรู้และจริยธรรมทางการเมืองเท่านั้น แต่ยังส่งผลที่เป็นรูปธรรมโดยตรงทำให้ประชาชนกลายเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้ (Active Citizen) และให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างเคารพกติกาในสังคม รวมทั้งการให้อำนาจสูงสุดเป็นของประชาชน จะต้องมีการฝึกฝนประชาชนจึงจะสามารถปกครองตนเองและอยู่ร่วมกันท่ามกลางความแตกต่างและความขัดแย้งได้ นอกจากนี้ยังพบว่า กระบวนการสร้างพลเมืองที่สำคัญ คือ 1. ช่อม ถอดรื้อความคิด ปรับมุมมอง ทำความเข้าใจนิยามความหมายพลเมือง 2. เสริมสร้างองค์กระบวนการสำคัญ 4 มิติ ความรู้สู่การเป็นพลเมืองตื่นรู้ 3. ต่อเติม เพิ่มศักยภาพพลเมือง 4. ต่อยอด เชื่อมเครือข่ายขยายภาคีพลเมือง

อภิปรายผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองแบบช่างศิลป์ เน้นแนวทางที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้เรียนที่มีทัศนคติต่อความเป็นพลเมืองตามอัตลักษณ์ด้านศิลปกรรม มีความต้องการตามแนวโน้มของสังคมที่รับรู้มา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของทองหล่อ วงษ์อินทร์และชูชีพ เปียตนอก (2560) ที่นำเสนอแนวทางการจัดหลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยว่า แนวทางที่มีความสอดคล้องคือ มีการสอดแทรกเนื้อหาไว้ในกิจกรรมต่างๆ ที่สถานศึกษาดำเนินการอยู่และเพิ่มเติมนกิจกรรมอื่นๆ ตามโอกาสอันควรโดยยังคงวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองโดยตรงที่แฝงแนวคิดว่าการกระบวนการสร้างความเป็นพลเมืองที่สำคัญที่สุดคือการขัดเกลาทางสังคม (socialization) และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2559) ที่นำเสนอพื้นฐานการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองว่า ผู้ที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองไม่ใช่ผู้สอนแต่คือผู้เรียนเองโดยผู้สอนทำหน้าที่เป็นวิทยากรกระบวนการในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนคิดได้และพัฒนาตนเอง การเรียนการสอนเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยเป็นแนวระนาบมิใช่แนวตั้งที่อาจารย์มีอำนาจและเป็นผู้ผูกขาดความรู้ โดยผู้เรียนมีหน้าที่ต้องจดจำและทำตามที่อาจารย์บอก แต่การเรียนการสอนแนวระนาบ ผู้สอนจะเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียนและเรียนรู้จากผู้เรียนได้ด้วย การพัฒนาตนเองให้มีความเป็นพลเมืองในข้อต่างๆ ไม่ได้เกิดจากการฟังบรรยาย หากต้องใช้กิจกรรมและการลง

เมื่อปฏิบัติ การเรียนการสอนเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองจะต้องติดตาม ประเมินผลการพัฒนาตนเอง โดยให้มีกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และสรุปบทเรียนการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งกันและกัน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับผู้สอนอย่างสม่ำเสมอ

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัยนี้ คือ แนวทางการสอนแบบช่างศิลป์ หรือ CH-A-N-G-SIL GUIDELINES จำนวน 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) Ch: มาจากคำว่า Character education มีความหมายถึง คุณลักษณะศึกษา หรือการจัดการศึกษาตามคุณลักษณะเฉพาะตัวของผู้เรียน 2) A: มาจากคำว่า Activate มีความหมายถึง การมีกิจกรรมเสริมเพื่อกระตุ้นผู้เรียนที่ตรงตามนิสัย 3) N: มาจากคำว่า Nature มีความหมายถึง แนวทางการสอนที่สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียน ไม่เน้นแกนกลางมากเกินไป ทำให้สูญเสียคุณลักษณะของผู้เรียน สามารถปรับประยุกต์เนื้อหาได้สอดคล้องและครอบคลุม วัตถุประสงค์หลัก 4) G: มาจากคำว่า Gimmick มีความหมายถึง การสร้างจุดเปลี่ยนให้เกิดการจดจำ ความหมายและรายละเอียดเนื้อหา 5) SIL: มาจากคำว่า Silapa มีความหมายถึง การจัดเนื้อหาและ กิจกรรมที่มีความหลากหลายตามสไตล์ของผู้เรียน

ภาพที่ 2 แนวทางจัดการเรียนการสอนแบบช่างศิลป์ (CH-A-N-G-SIL GUIDELINES)

สรุป

สรุปผลการวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากเอกสารและสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลไปสู่การตีความสร้างบทสรุปแนวทางจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองของนักศึกษา วิทยาลัยช่างศิลป์ ซึ่งเป็นไปตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้

นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาศึกษาพิจารณาให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ผลการวิจัย องค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัยนี้ คือ แนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบช่างศิลป์ หรือ CHANGSIL GUIDELINES

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยพบว่า องค์ประกอบความเป็นพลเมืองของนักศึกษา มีความแตกต่างกันตามคุณลักษณะศึกษาของแต่ละสถาบัน ดังนั้นหน่วยงานการศึกษา ควรนำผลวิจัยด้านองค์ประกอบและแนวทางการจัดการเรียนการสอนไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างจริงจัง เช่น ประยุกต์องค์ประกอบความเป็นพลเมืองให้สอดคล้องกับบริบทการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการจัดทำนโยบายและวางแผนการเรียนรู้อารมณ์ร่วมกันให้สอดคล้องกับทักษะพลเมืองในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งให้สอดคล้องกับสถานการณ์วิกฤติการณ์โรคระบาด COVID-19 ด้วย และควรนำแนวทางจัดการสอนแบบ CHANGSIL GUIDELINES ไปใช้ในสถาบันการศึกษาที่มีลักษณะเฉพาะทางที่คล้ายคลึงกับวิทยาลัยช่างศิลป์ และในสถาบันการศึกษาทั่วไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้คือ แนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบช่างศิลป์ หรือ CHANGSIL GUIDELINES ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสถาบันทางการศึกษา และหน่วยงานทั่วไปได้ โดยควรให้ความสำคัญกับคุณลักษณะตามธรรมชาติผู้เรียน การสร้างจุดจุดจําอย่างเหมาะสมสไตล์ของผู้เรียน สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้อง เช่น การศึกษาผลการใช้แนวทางจัดการเรียนการสอนแบบ CHANGSIL GUIDELINES ในสถาบันการศึกษาต่างๆ การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระดับอื่นและในสถาบันการศึกษาอื่น และการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมจัดการเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในภาวะวิกฤติการณ์ต่างๆ เพื่อขยายรูปแบบและแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองสำหรับบุคคลทั่วไปด้วย

กิตติกรรมประกาศ

เนื้อหาในบทความนี้มาจากงานวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองสำหรับนักศึกษา หลักสูตรศิลปบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ วิทยาลัยช่างศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ปีงบประมาณ 2564 ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหารของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ที่สนับสนุนการทำงานวิจัยนี้ ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงงานวิจัย ขอขอบคุณความร่วมมือจากบุคลากรวิทยาลัยช่างศิลป์ รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ช่วยให้งานวิจัยนี้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ทุกประการ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม*. สืบค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2563, จาก <https://is.gd/Pm4Qpz>
- ชาย โพธิ์สิตา. (2559). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- ซัม สวาทพัตร. (2561). *พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส*. กรุงเทพฯ: ย่อนรอย สนพ.
- ถวิลวดี บุรีกุล และ คณะ (2555). *ความเป็นพลเมืองในประเทศไทย (Citizenship in Thailand)*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ทองหล่อ วงษ์อินทร์ และ ชูชีพ เปียตนอก. (2560). *หลักสูตรการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของไทย*. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี, 9(2), 295–299.
- ทิตินา แหมมณี. (2551). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2559). *การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education)*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปิ่นวดี ศรีสุพรรณ. (ม.ป.ป.). *การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เอกสารประกอบคำบรรยาย มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2564, จาก https://www.ubu.ac.th/web/files_up/08f2017060214303218.pdf
- ภณ ใจสมัคร. (2559). *ความเป็นพลเมืองในสังคมยุคใหม่* เอกสารประกอบการสอนวิชาการดำรงชีวิต ในสังคมยุคใหม่และประชาคมอาเซียน. สำนักวิชาศึกษาทั่วไป, มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.
- วรารักษ์ สามโกเศศ. (2554, 3 มีนาคม). *การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง*. มติชน.
- ศราวดี วิสาพรหม และ คณะ. (2562). *การวิเคราะห์การสร้างพลเมืองเพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตย* จากฐานราก: กรณีศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม. วารสารการเมือง การปกครอง, 9(3), 1–23.
- สมชาย วรภิเษมสกุล. (2554). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. อุตรธานี: อักษรศิลป์อุตรธานีการพิมพ์.
- สุกักร์ สมอนา. (2558). *ความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโครงการโรงเรียนพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า* (รายงานวิจัย). สำนักส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง, สถาบันพระปกเกล้า.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2554). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. สืบค้นเมื่อ 19 มิถุนายน 2563, จาก <http://www.royin.go.th/dictionary/>
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2540). *ส่วนรวมที่มีชีวิต: ความหมายของประชาสังคม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

Anderson, T. P. (1997). Using Models of Instruction. In Drill, C. R., & Romiszowski, A. J., (Eds.).

Instructional Development Paradigms. pp. 521–536. New Jersey: Educational Publications.

Joyce, B. R., & Weil, M. (2011). *Model of Teaching*. (8th ed.). USA: Allyn and Bacon.